

Ball de Cascavells

Sant Salvador de Guardiola

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Guardiola i Salelles
Alçada: 340

Coordenades:

Latitud: 41.67895
Longitud: 1.76658
UTM Est (X): 397338
UTM Nord (Y): 4614866

Classificació

Número de fitxa: 08098-355
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia: Música i dansa
Estil / època: Contemporani
Segle: XIX-XX
Estat de conservació: Dolent
Notes de conservació: Actualment no es balla
Protecció: Inexistent
Accés: Sense accés
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Pública

Fitxes associades:

[Caramelles de Salelles](#)

[Caramelles de Guardiola](#)

Autoria de la fitxa: Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dj., 04/02/2016 - 01:00

Descripció

Els balls amb cascavells es troben molt estesos a Catalunya, però cal diferenciar-los dels balls de caramelles, en els quals aquest instrument adquireix un protagonisme especial. A l'àrea de la Catalunya central (compresa per les comarques del Bages, Solsonès, Berguedà, la Segarra, la Noguera i el Vallès Occidental) hi trobem ben arrelat un ball de cascavells amb característiques pròpies, en el qual hi té un paper molt destacat el so dels cascavells penjant dels camalls que es fan picar amb força, especialment a la primera de les parts.

A Sant Salvador de Guardiola i Salelles aquest ball estava molt vinculat a les Caramelles i, com en molts altres llocs del Bages, solia interpretar-se en el context d'aquesta festa, malgrat que des de la dècada de 1950 s'ha deixat de fer. Els últims anys que es va ballar van anar vinculats a un popular acordionista de Guardiola: Cristòfol Parrot. La melodia que es tocava era la mateixa que la de Castellfollit del Boix, tot i que en algunes fonts s'esmenta que la versió era la de l'Ametlla de Merola.

Els balladors es posaven uns camalls amb cascavells ben guarnits i ajustats, que feien sonar amb força seguint el ritme de la música i les evolucions del ball. Per ballar-lo es formaven quadrenes o grups de quatre. Es necessitaven un mínim de dotze camallaires o balladors, tot i que podien arribar a ser una vintena o vint-i-quatre. Originàriament era ballat només per homes joves. Curiosament, l'última vegada que s'interpretà aquest ball va coincidir amb la primera vegada que les noies hi van prendre part, entorn de 1955.

Història

Al poble de Salelles la tradició de les caramelles està molt arrelada, possiblement des de molt antic. Segons un document de l'Arxiu de la Seu de Manresa, l'any 1594 uns manresans van cantar caramelles en diferents pobles de la vegueria, entre les quals sembla que també a Salelles. Anaven acompanyats de flauta, tamborino i cornamusa, i alguns dels joves "ballaven los cascabells" (VILAR et alii, 2003: 15-16). Per tant, sembla que tant el cant de les caramelles com algun tipus de ball amb cascavells ja eren ben presents en aquesta part del Bages al final del segle XVI. Però no tenim més notícies concretes d'aquest ball al municipi de Sant Salvador de Guardiola fins al segle XX. A la dècada de 1940 al poble de Guardiola el responsable era Ramon Almuzara, el qual va introduir el ball de cascavells, que ja estava mig oblidat, mentre que Cristòfol Parrot feia els acompanyaments musicals amb el seu acordió. Durant aquests anys el ball va estar molt vinculat al popular acordionista de Guardiola Cristòfol Parrot, que va estar en actiu entorn de 1940 i 50. Va ser entorn d'aquesta última dècada que el ball es va deixar de fer. A partir de 1978 la tradició de les caramelles es va reprendre després d'uns anys d'inactivitat. En aquest moment es va recuperar una vegada més el ball de cascavells. Tanmateix, el que es balla en l'actualitat és una barreja de ball de bastons i de cascavells. En altres pobles del Bages, com ara Súria, Avinyó, Cardona, Castellfollit del Boix, Castellgalí, Sallent, Fals, Navàs o Sant Mateu de Bages, hi ha colles que mantenen la tradició del ball de cascavells.

Bibliografia

Anònim (2013). Un segle de caramelles a Sant Salvador de Guardiola. Reculls de la Guíxola, núm. 1. Cercle Cultural La Guíxola.

PARROT ALSINA, Valentí; FARGAS TATJER, Valentí; FARRERAS OLLER, Angeleta; LLOBET VILA, Pere (1998). "Tradicions . Vells costums, jocs d'infants. Sant Salvador de Guardiola - Salelles". Quaderns de la Guíxola, núm. 7 (abril, 1998), pp. 53-57.

VENDRELL, Isidro (1949). "Las caramellas y su origen". Salellas, núm. 17. Any XIV. Abril 1949.

VILAR, Ramon; CRIVILLÉ, Josep; LÓPEZ ARCOS, Pilar; HERNÁNDEZ, Antoni J. (2003). El ball de cascavells. Ajuntament de Súria; Centre d'Estudis del Bages. P. 232.